

Трудове право; право соціального забезпечення

УДК 349.3

Шлапко Тетяна Вікторівна

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного, господарського права та
фінансово-економічної безпеки
Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету*

Шлапко Татьяна Викторовна

*кандидат юридических наук,
доцент кафедры административного, хозяйственного права и
финансово-экономической безопасности
Учебно-научный институт права
Сумского государственного университета*

Shlapko Tetiana

*Candidate of Law,
Associate Professor of the Department of Administrative, Commercial Law and
Financial and Economic Security
Educational and Scientific Institute of Law of Sumy State University
ORCID: 0000-0003-1619-3831*

Бондаренко Максим Александрович

*студент
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету*

Бондаренко Максим Александрович

*студент
Учебно-научного института права
Сумского государственного университета*

Bondarenko Maxim

*Student of the
Educational-Scientific Institute of Law
Sumy State University*

Цирулик Станіслав Сергійович

*студент
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету*

Цырулык Станислав Сергеевич

*студент
Учебно-научного института права
Сумского государственного университета*

Tsyrulyk Stanislav

*Student of the
Educational-Scientific Institute of Law
Sumy State University*

СВІТОВІ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
МИРОВЫЕ СИСТЕМЫ ПЕНСИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ
WORLD PENSION SYSTEMS

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню питання пошуку ідеальної моделі пенсійного забезпечення за умов та тенденцій сучасного розвитку української державності. У світлі підготовки прийняття нового Трудового кодексу та змін правил гри у системі пенсійного забезпечення, а також враховуючи той факт, що дана система покликана захистити незахищені верстви населення, авторами статті проводиться аналіз та пошук ідеальної системи, що може бути імplementована до сучасної економічної системи та показати найкращі показники в найкоротшій*

строки. У статті було досліджено три базові системи пенсійного забезпечення, що існують в рамках країн з різним економічним, соціальним та геополітичними статусами, а саме солідарна система пенсійного забезпечення, що є хронологічно першою, солідарно-накопичувальна система, що є перехідною та найоптимальнішою як свідчить світова практика, та накопичувальною системою пенсійного забезпечення, що може існувати лише в рамках країн розвинутого капіталізму та ринкової економіки, та вимагає від населення серйозної фінансової свідомості. Найбільш стійкими та прогресивними світовими системами пенсійного забезпечення є солідарно-накопичувальна та накопичувальна системи, що існують у найрозвинутіших країнах світу та демонструють стабільні показники. У той же час, Україна лише декларує існування солідарно-накопичувальної системи, утім фактично ми маємо справу з солідарною системою, що є морально та економічно застарілою в умовах сучасних світових економік.

Ключові слова: солідарна система пенсійного забезпечення, пенсія, солідарно-накопичувальна система пенсійного забезпечення, накопичувальна система пенсійного забезпечення.

Анотація. Стаття посвячена дослідженню питання пошуку ідеальної моделі пенсійного забезпечення в умовах і тенденцій сучасного розвитку української державності. В світлі підготовки прийняття нового трудового кодексу і змін правил гри в системі пенсійного забезпечення, а також урахування того факту, що дана система призначена захистити незахищені шари населення, авторами статті проводиться аналіз і пошук ідеальної системи, може бути імплементована сучасній економічній системі і показати кращі показники в найкоротші терміни. В статті були досліджені три базові системи пенсійного забезпечення, що існують в рамках

стран с различным экономическим, социальным и геополитическими статусами, а именно солидарная система пенсионного обеспечения, является хронологически первой, солидарно-накопительная система, являющаяся переходной и оптимальной как свидетельствует мировая практика и накопительной системой пенсионного обеспечения, может существовать только в рамках стран развитого капитализма и рыночной экономики, и требует от населения серьезной финансовой сознания. Наиболее устойчивыми и прогрессивными мировыми системами пенсионного обеспечения является солидарно-накопительная и накопительная системы, существующие в развитых странах мира и демонстрируют стабильные показатели. В то же время, Украина только декларирует существование солидарно-накопительной системы, впрочем фактически мы имеем дело с солидарной системой, морально и экономически устаревшей в условиях современных мировых экономик

Ключевые слова: *солидарная система пенсионного обеспечения, пенсия, солидарно-накопительная система пенсионного обеспечения, накопительная система пенсионного обеспечения.*

Summary. *The article is devoted to the study of the search for the ideal model of pension provision in the conditions and trends of the modern development of Ukrainian statehood. In light of the adoption of the new labor code and changes in the rules of the game in the pension system, as well as the fact that this system is designed to protect vulnerable people, the authors of the article analyze and search for the ideal system, the modern economic system can be implemented and show the best indicators in as soon as possible. The article examined three basic pension systems existing within countries with different economic, social and geopolitical statuses, namely, the joint pension system is the first chronological system, which is transitional and optimal, as evidenced by international practice and the accumulative system pension provision can*

exist only within the framework of the countries of developed capitalism and a market economy, and requires serious finance from the population th consciousness. The most stable and progressive global pension systems are solidarity-funded and funded systems that exist in the developed countries of the world and demonstrate stable performance. At the same time, Ukraine only declares the existence of a joint-funded system, however, in fact, we are dealing with a joint system that is morally and economically obsolete in the conditions of modern world economies.

Key words: *solidarity system, pension, joint-stock pension system, funded pension system.*

Постановка проблеми. Дослідження пенсійного забезпечення в умовах складного економічного розвитку нашої держави є надзвичайно актуальним, особливо враховуючи зміну влади та план Кабінету Міністрів України про підвищення рівня життя та модернізацію економіки протягом наступних 5 років. Враховуючи дані факти, додаткову увагу слід приділити пенсійному забезпеченню соціально незахищених верств населення та створення ефективної системи, що має сприяти безтурботному життю населення після виходу на пенсію. На жаль, зараз ми спостерігаємо діаметрально протилежну ситуацію, що призводить лише до руйнування економіки нашої держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У вітчизняній науковій літературі значну увагу було приділено дослідженням проблематики пенсійного забезпечення населення, серед них: Н. Болотіна, Л. Ткаченко, Ю. Вавілов, А. Гайдуцький, В. Муратов, однак, у даних працях автори звертали увагу на дослідження зазначеного питання лише з боку охорони та захисту прав незахищених верств населення, у той час як авторами даної роботи тема пенсійного забезпечення населення досліджується з точки зору економічно стабільної моделі існування.

Формулювання цілей статті. Метою даної наукової статті є комплексний аналіз світових систем пенсійного забезпечення на прикладах країн та пошук найбільш економічно стабільної моделі пенсійного забезпечення, що може бути імплементована до українських реалій.

Виклад основного матеріалу. Система пенсійного забезпечення населення нерозривно пов'язана з економічною системою держави, в якій існує. У теорії економіки, залежно від підходу, виділяють декілька типологізацій економічних систем світу. Найбільш використовуваними є поділ відповідно до соціально-економічного підходу та організаційно-економічного підходів. Відповідно до першого підходу виділяють: первіснообщинну, рабовласницьку, феодальну, капіталістичну та соціалістичну систему економіки країн світу. З назв стає зрозумілим, що дана типологізація є актуальною при ретроспективному аналізі. За організаційно-економічним підходом виділяють: командну (контроль з центру), ринкову (регулювання безпосередньо суб'єктами економічної системи) та змішані (ринковий механізм та державне регулювання) економіки [1]. Саме остання типологізація стане базисом та одним із критеріїв, за яким ми будемо аналізувати світові системи пенсійного забезпечення населення.

Розпочати слід з найбільш близької для країн СНД системи – солідарної. Чинним законодавством України надана наступна характеристика солідарної системи загальнообов'язкового пенсійного страхування: базується на засадах солідарності та субсидування та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду України. Принципи солідарності та субсидування закріплені в п. 7 ч. 1 ст. 7 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [2]. Дані принципи виникли разом із солідарною системою у 1889 році після впровадження в Німеччині канцлером Отто фон Бісмарком. Але сьогодні, враховуючи розвиток

електронних технологій та поширення послуг мережею Інтернет, система, що зароджувалась як соціальна допомога пролетаріату, виявляється не такою ефективною. Особливої уваги заслуговує принцип солідарності поколінь, що полягає у загальному забезпеченні працездатним поколінням пенсіями тих, хто вже не може забезпечити себе самостійно, та вже не отримує підтримки з боку населення.

У загальному вигляді, солідарна система складається з акумуляції обов'язкових внесків, що сплачуються працівниками з отримуваної заробітної плати для того, щоб забезпечити пенсійні виплати нужденним на сьогодні, а у подальшому, коли особа вже не зможе працювати, – отримувати відрахування пенсію завдяки внескам майбутнього покоління. Нами вже було зазначено, що дана система з'явилася у XIX ст. та несе на собі відбиток тих часів. По-перше, вона акцентувала увагу на працівниках, такому собі робочому класі, що отримує заробітну плату та в подальшому сплачує внески, з яких у майбутньому отримає пенсійні відрахування, але з поля зору випадав сільськогосподарський сектор, що можна пояснити тим, що Німеччина та країни Західної Європи (Франція та Англія згодом також перейняли дану систему) мала значну частку трудового капіталу саме в промисловості та виробництві. Солідарна система пенсійного забезпечення населення ідеально доповнювала ідеї соціалізму та планової економіки, що були висловлені мислителями XIX ст. та отримали підтримку серед робітничих мас. Те, що ідеї К. Маркса та Ф. Енгельса намагалися втілити у життя шляхом створення комуністичної держави, пояснює широке поширення солідарної системи пенсійного забезпечення на територіях країн СНД. Тож пропонуємо проаналізувати деякі з них за наступними критеріями: економічна система держави за організаційно-економічним підходом, середня заробітна плата, мінімальна заробітна плата, середня пенсія, мінімальна пенсія, комунальні послуги.

Відповідно до даних критеріїв, пропонуємо розглянути солідарні системи пенсійного забезпечення в Російській Федерації та Кореїській Народній-Демократичній Республіці.

Російська Федерація, на відміну від України, у період з 2002-2014 років фактично перейшла до солідарно-накопичувальної системи пенсійного забезпечення, та мали місце факти сплати 6% від заробітної плати до особистого рахунку. Але після 2014 року був взятий напрямок на повернення до солідарної системи та «заморожено» накопичувальну частину пенсії, хоча можливість класти гроші на особистий рахунок залишилось можливим для працівника, хоча і не обов'язковим для роботодавця. Звісно, говорити про існування солідарно-накопичувальної системи за таких умов є недоцільним.

Існування солідарної системи пенсійного забезпечення для країн із ринковою економікою, як правило, призводить до негативних наслідків у структурі економічної системи, адже дана система будується не на принципах «свободи, рівності та братерства», а на звичайному бажанні отримання максимальної вигоди при мінімальних витратах. За такої системи та ментальності недоцільно говорити про солідарність у суспільстві, що демонструють більшість економічно стійких держав світу, у основі яких лежить солідарно-накопичувальна система пенсійного забезпечення [3]. Свою реальну неможливість забезпечення населення пенсіями через солідарну систему Російська Федерація продемонструвала на прикладі пенсійної реформи, що розпочалася 2019 року та передбачає поступове підвищення пенсійного віку для працюючого населення, але російська влада не сприймає це за поразку, а вважає можливістю підвищити реальну пенсію до 11 тис. руб., яких пенсіонери за повідомленням порталу «Свободная пресса» [4] на даний момент не отримують та навряд чи будуть отримувати в найближчій перспективі.

На перший погляд, пенсійне забезпечення в Російській Федерації за грошовим еквівалентом є досить міцним та справедливим, але щодо даної характеристики значний вплив відіграє регіон дослідження. Тож у відношенні аналізу критеріїв, зазначених вище, ми будемо використовувати середні дані кожної з країн. Мінімальна заробітна плата на 1 січня 2019 року складала 11280 руб. [5], що на момент 11 листопада 2019 року в перерахунку на гривні складає 4326 грн. (середня заробітна плата в Україні на 1 січня 2019 року – 4173 грн.), а це не значно перевищує середній український рівень, у той же час як прожитковий мінімум становить 10753 руб., (тобто 4123 грн.) [6]. Говорячи про пенсійне забезпечення населення, тут є значна кореляція в залежності від регіону. Так, для Чукотського адміністративного округу мінімальна пенсія складає 19000 руб. (що дорівнює 7286 грн.) [7], а для Тамбовської області 7 489 руб. (що дорівнює 2872 грн.) [8], при мінімальному прожитковому мінімумі в 10 753 руб. [9]. Стосовно середньої заробітної плати та середньої пенсії, то вони складають 36 000 руб. и 14 116 руб. відповідно [10]. Також до мінімального прожиткового мінімуму слід включити середню вартість комунальних послуг в Російській Федерації, а це на момент 2019 року – 5 000 руб (тобто 1917 грн.) [11], що також мають сплатити пенсіонери. Загалом солідарна система демонструє свою неефективність не тільки в рамках ринкової економіки, а й умовах федеративної держави з абсолютно різним достатком населення в залежності від регіонів. Задекларовані нами дані є офіційними цифрами, що від випадку до випадку можуть корелюватися в залежності від ситуації в регіоні та окремо взятої особи, та навіть ті дані, що ми маємо, демонструють неналежне забезпечення населення не тільки в частині пенсійного забезпечення, а й забезпечення заробітною платою [12,13].

Аналіз системи пенсійного забезпечення населення Кореїської Народно-Демократичної Республіки (далі – КНДР) слід розпочати з

характеристики економічної системи даної держави. Відповідно до пануючої ідеї соціалізму та загальної рівності у країні було сформовано систему, яку кореззнавці характеризують, як планово-мобілізаційну економіку соціалістичної держави, що відповідно до організаційно-економічного підходу можна співвіднести з командною. У рамках даної економічної системи, існування солідарної пенсійної системи є більш ніж виправданим, адже планова економіка стимулює загальну зацікавленість держави в працюючому населенні, як наслідок – кожен громадянин має можливість сплачувати пенсійні відрахування та фактично є частиною великої системи, що піклується про населення та вирішує головну проблему солідарної системи – постійне надходження коштів для сталого забезпечення виплати пенсій, адже праця є обов'язковою. Також пенсійну систему КНДР можна охарактеризувати як станову, адже насамперед при виході на пенсію враховується посада особи, яку вона займала. Ще однією деталлю є традиційність, характерна для далекосхідного суспільства, що зокрема, проявляється в соціальному інституті піклування дітей про батьків-пенсіонерів. Подібну систему можна прослідкувати на прикладі Корейської народної демократичної республіки.

Про пенсійне забезпечення в КНДР достовірних даних мало, особливо враховуючи специфіку даної держави, але можна точно сказати, що мінімальна заробітна плата середньостатистичного жителя Пхеньяна складає менше 3 дол. США (це – 74 грн.), у той час як середня заробітна плата – 10 дол. США (тобто 240 грн.) [16]. Якщо у попередньому випадку ми аналізували прожитковий мінімум, пенсійне забезпечення та заробітну плату як умови соціального існування особи, то в КНДР має певну специфіку [17]. Так, мінімальний прожитковий мінімум, як і заробітна плата, яка є номінальною, замінюються талонами на їжу та необхідні речі. Подібна ситуація і з пенсіями, що існують номінально. Держава забезпечує мінімальними необхідними речами населення своєї країни, а предмети

«розкоші» дозволити із заробітної плати та пенсії неможливо, адже ціни є штучно завищеними для всього населення КНДР [18].

Солідарна система, що існує в Російській Федерації, на перший погляд є більш привабливою через відсутність тотального контролю та мізерних пенсій, але при детальному аналізі стає зрозумілим, що подібна система реально може існувати лише в країнах з плановою економікою та утопічною ідеологією, коли подібно до ідей стародавніх мислителів людина може почувати себе гарно, коли гарно державі. Тобто лише піклування держави про людину створює реальну можливість виживання за такої системи. За ринкової економіки, що спрямована на максимізацію прибутку, про людину забуває система і піклування про її майбутнє покладається на саму особу та її фінансову самосвідомість, що, на жаль, є новим явищем для країн СНД.

Солідарно-накопичувальна (змішана) система була покликана насамперед вирішити проблеми, що виникають через перехід держав від планової економіки до ринкової, та водночас для того, щоб поєднати найкраще з обох систем. Загалом більшість економічно розвинених країн світу для пенсійного забезпечення населення використовує саме солідарно-накопичувальну систему, що свідчить про її стабільність та універсальність.

У багатьох європейських країнах змішана пенсійна система – солідарно-накопичувальна. Змішана стратегія припускає комплексне використання в пенсійній моделі елементів солідарної і накопичувальної стратегій. Громадяни або їх роботодавці сплачують відрахування в пенсійний фонд країни, частина цих грошей йде на виплати нинішнім пенсіонерам, а інша частина – на їх власну майбутню пенсію.

Також існує модель пенсійної системи, як в США, яка полягає в тому, що громадянин США може розраховувати при виході на пенсію на три форми пенсійного забезпечення: державну пенсію, корпоративну та

індивідуальну. Сукупна податкова ставка на заробітну плату становить 15,3%. Ця сума в рівних частках виплачується працівником і роботодавцем. Пенсійний «податок» (обов'язковий платіж) становить 10,7% і також виплачується компаніями і працівниками в рівних частках.

Відповідно до такої системи громадянин США отримує три види пенсії: державну пенсію, яка становить близько 900 – 1000 дол.; корпоративну пенсію – приблизно 1000 – 1100 дол.; а також приватну пенсію близько 2200 – 2400 дол.. В середньому сума становить 4300 дол.. Таким чином, частка державної (накопичувальної частини) становить близько 21% [19].

Варто для прикладу проаналізувати пенсійну систему Великобританії, яка також має три рівні і вважається однією з найдосконаліших у світі. До першого рівня відноситься базова пенсія, яку виплачує держава всім британцям після досягнення ними пенсійного віку. Розмір виплати не залежить від розміру заробітної плати, стажу та інших трудових успіхів. До другого рівня належать державні пенсії за вислугою років. Але тут вже розмір пенсії залежить від стажу та виплати майбутньої А до третього рівня відноситься недержавна пенсійна система. Саме цей рівень пенсійного забезпечення користується популярністю громадян в Великобританії. Завдяки третьому рівню пенсійного забезпечення громадянин має право та можливість отримувати досить велику пенсію, розмір якої працівник фактично регулює самостійно, регулюючи розмір своїх пенсійних внесків [20].

Ще один важливий аспект солідарно-накопичувальної системи проявляється в соціальних стандартах, тому варто порівняти мінімальну заробітну плату, прожитковий мінімум та мінімальну пенсію в таких країнах – США та Великобританії. У Великобританії мінімальна заробітна плата становить 1677 дол., а у США – 1200 дол.. Якщо брати пенсію, то у Великобританії вона становить приблизно 800 дол., а у США – 733 дол. на

одну особу, якщо на пару, то складає 1100 дол.. Також терміну «прожитковий мінімум» у США не існує. В цій державі прожитковим мінімумом є мінімальна заробітна плата, яка становить приблизно 1200 дол.. У Великобританії прожитковий мінімум приблизно 1300 дол..

Отже, з цієї системи пенсійного забезпечення, виходить наступне, що дана система, з фінансової сторони, є актуальна та ефективна.

Накопичувальна система пенсійного забезпечення вимагає від населення розвинутої фінансової свідомості та стійкої ринкової економіки в державі, за якої кожна особа починає піклуватися про свою пенсію з молодих років. Суть такої системи полягає в тому, що частина обов'язкових пенсійних внесків відраховується до накопичувального фонду і обліковуються на пенсійних рахунках осіб, які за умов подібної системи мають обов'язково сплачувати такі внески. Характерною ознакою такої системи є те, що в той час, коли громадяни сплачують внески у фонд, ці кошти будуть інвестувати в економіку країни з метою отримання інвестиційного доходу від сплачуваних внесків громадян. Тобто держава може інвестувати ці гроші сама в себе та, таким чином, підвищити рівень економіки та піднятися на одну або декілька сходинок вище, що матиме позитивний вплив у перспективі. Подібну систему можна вважати ідеальною задля швидкого розвитку держави та її активного розвитку. Подібну систему можна розглядати як такий собі «кредит» у населення країни, з використанням грошових коштів для інвестицій та розвитку держави [20].

Запровадження накопичувальної системи повинно встановити необхідну залежність розміру майбутньої пенсії від розміру сплачених протягом життя пенсійних внесків. Отже, держава стимулює громадянина сплачувати внески в повному обсязі для розміру своєї майбутньої пенсії.

За приклад накопичувальної системи пенсійного забезпечення, можна взяти дві соціальні розвинені країни: Королівства Нідерландів і

Данії. Пенсійний вік в Нідерландах складає 66 років, а в Данії – 65 років. За оцінкою дослідників ці країни отримали вищу оцінку за надійність своєї системи пенсійного забезпечення. У країнах розвинена накопичувальна пенсійна система – близько 90 % працюючих громадян зберігають активи в приватних компаніях. Для порівняння, тільки близько 5 % українців користуються послугами недержавних пенсійних фондів. В Нідерландах отримують стільки ж, скільки отримували в передпенсійний період, а в Данії виплачують близько 80 % від заробітної плати. Тоді як в Україні пенсія становить всього 40% від середньої зарплати, це удвічі разів менший відсоток, ніж в Данії.

Так само слід звернути увагу на такі критерії, як: мінімальна заробітна плата, мінімальна пенсія, мінімальний прожитковий мінімум. Мінімальна заробітна плата в Нідерландах становить 1635 євро, в Данії становить 2000 євро, але пенсія в цих країнах приблизно однакова. В Данії вона становить 1606 євро, а в Нідерландах – 1635 євро. За цієї системи пенсійного забезпечення зрозуміло, що не завжди, коли заробітна плата вища, то і пенсія також. Це твердження спростовую система Данії.

Також для повного та об'єктивного аналізу треба проаналізувати мінімальний прожитковий мінімум цих країн. В Нідерландах він складає приблизно 1250 євро, а в Данії – 1500 євро. З вищевикладеного зрозуміло, що в цих країнах прожити на мінімальну заробітну плату або пенсію можливо, а також вигідно та приємно. Незважаючи на високі податкові ставки навіть мінімальні зарплати покривають всі необхідні витрати.

Висновки та шляхи подальшого дослідження проблематики пенсійного забезпечення. Проаналізувавши світові системи пенсійного забезпечення, можна провести деякі особливості кожної з систем в країнах світу. Так, солідарна система може повноцінно розкрити себе за умов реалізації в рамках планової економіки, але з головним нюансом – при існуванні міцної економіки в державі, що реєструє дану систему. Подібна

система у рамках слабкої економіки призводить лише до негативних наслідків. Адже вона підходить для стабільного та стагнуючого курсу в державі. Також, слід зазначити, що нині подібна система у рамках швидкого розвитку технологій та світу є досить застарілою і не може виправдати себе.

Солідарно-накопичувальна система пенсійного забезпечення є найбільш універсальною як для сталого розвитку, так і для плавного переходу від солідарної системи, та для загального осучаснення економіки в державі. Подібна система включає в себе декілька видів забезпечення, але головним та найважливішим є те, що за даної системи людина не залишиться без пенсії, але її безбідна старість все ж таки залежить від неї. Якщо за солідарної системи пенсії залежать від держави та накопичень нинішнього покоління, і надаються з її «волі», а за накопичувальної взагалі можна залишитися без пенсії, або ж програти заключивши договір страхування та у випадку не страхового, людина не зможе отримувати пенсію таку, яку вона б могла отримувати, якщо проробила відповідно до мінімального робочого стажу. Також фактом, що доводить стабільність та ефективність солідарно-накопичувальної системи є її існування у більшості країн світу.

Накопичувальна система пенсійного забезпечення є найбільш виграшною для країн з розвиненою ринковою економікою, де фінансова свідомість є звичайним явищем, як і рахунок в пенсійному фонді. Саме в таких умовах накопичувальна система може повноцінно розкрити себе. У даному випадку держава може не брати на себе зобов'язання стосовно пенсійного забезпечення населення, адже населення саме піклується про відкриття пенсійного рахунку та виплаті коштів для майбутнього утримання при виході на пенсію. Подібна система є досить складною для реалізації в Україні, адже ми спостерігаємо значну недовіру до таких пенсійних структур.

Загалом для України найбільш ефективною, на наш погляд, є солідарно-накопичувальна система пенсійного забезпечення, що може в довгостроковій перспективі створити напрямок для модифікації та модернізації пенсійної системи України, адже існуюча солідарна система не виправдовує потреб населення країни, але в той же час накопичувальна система при швидкому переході може залишити без пенсій старе покоління, що не встигло забезпечити себе пенсією самостійно, та й здійснювати вклади до недержавних пенсійних фондів сприймається з недовірою.

Література

1. Економічна теорія: Політекономія: підручник / За ред. В. Д. Базилевича. 7-ме вид., стер. К.: Знання-Прес, 2008. 719 с.
2. Основні типи економічних систем та механізми їх регулювання. Бібліотека економіста. 2006. URL: <https://library.if.ua/book/72/5234.html>.
3. Как устроена пенсионная система. Финансовая культура. URL: <https://fincult.info/article/how-the-pension-system-works/>.
4. Мифические 11280 рублей: Безработные предпенсионеры этих денег не получают. Свободная Пресса. 2019. URL: <https://svpressa.ru/economy/article/248539/>.
5. Средняя зарплата в Украине. Мінфін. 2019. URL: <https://index.minfin.com.ua/labour/salary/average/>.
6. Мінімальна зарплата в Україні. Мінфін. 2019. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/>.
7. Прожитковий мінімум в Україні 2019. Мінфін. 2019. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/>.
8. В Україні підвищився розмір мінімальної пенсії. Економічна правда. 2019. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/07/1/649208/>.

9. Середня пенсія в Україні зросла на 66 грн. Hromadske. 2019. URL: <https://hromadske.ua/posts/serednya-pensiya-v-ukrayini-zrosla-na-66-grn-pensijnij-fond>.
10. Комуналка в Україні та світі: недоплачуємо чи переплачуємо? Магдебурзьке право. 2018. URL: <https://mdp.org.ua/statti/komunalka-v-ukraini-ta-sviti-nedoplachuiemo-chy-pereplachuiemo/>.
11. Минимальная зарплата в России выросла до 11280 рублей с 1 января. ЦарьГрад. 2019. URL: https://tsargrad.tv/news/minimalnaja-zarplata-v-rossii-vyros-la-do-11280-rublej-s-1-janvarja_177073.
12. Зарплаты в России. VisaSam. 2019. URL: <https://visasam.ru/russia/rabotavrf/zarplaty-v-rossii.html>.
13. Прожиточный минимум в 2019 году по регионам России. Деловая Жизнь. 2019. URL: <http://bs-life.ru/makroekonomika/prozitochniy-minimum2019.html>.
14. Средняя пенсия в России в 2019 году. Bankiros. 2019. URL: <https://bankiros.ru/wiki/term/srednaa-pensia-v-rossii>.
15. Стоимость ЖКХ в разных странах. Credits.ru. 2018. URL: <https://credits.ru/publications/218976/stoimost-zhkh-v-raznyh-stranah/>.
16. Роскошь по-северокорейски: что значит жить богато в Пхеньяне. Стиль. 2016. URL: <https://style.rbc.ru/impressions/57597f119a7947df4d98b7d1>.
17. Правда ли, что жители КНДР получают зарплату менее 10 долларов, а большинство из них живет впроголодь? The question. 2016. URL: <https://thequestion.ru/questions/246159/pravda-li-cto-zhiteli-kndr-poluchayut-zarplatu-menee-10-dollarov-a-bolshinstvo-iz-nikh-zhivet-vprogolod>.
18. Пенсии в Южной и Северной Корее. VisaSam. URL: <https://visasam.ru/emigration/pension/pensiya-v-koree.html>.

19. Пенсійні фонди у світі. Національний банк України. URL: https://knpf.bank.gov.ua/uchasnykam/baza_znan/pensiini_fondy_u_sviti.html.
20. Сравнение пенсионных систем и их типов: России, Украины, Германии, Франции, Нидерланд, Австрии, Италии, Великобритании, США, Канады. FinLiga. URL: <https://finliga.com/articles/765.html>.

References

1. Ekonomichna teorija: Politekonomija: pidruchnyk / Za red. V. D. Bazylevycha. 7-me vyd., ster. K.: Znannja-Pres, 2008. 719 s.
2. Osnovni typy ekonomichnykh system ta mekhanizmy jikh rehuljuvannja. Biblioteka ekonomista. 2006. URL: <https://library.if.ua/book/72/5234.html>.
3. Kak ustroena pensyonnaja systema. Fynansovaja kuljtura. URL: <https://fincult.info/article/how-the-pension-system-works/>.
4. Myfycheskые 11280 rublej: Bezrabortnye predpensyonery etykh denegh ne poluchat. Svobodnaja Pressa. 2019. URL: <https://svpressa.ru/economy/article/248539/>.
5. Srednjaja zarplata v Ukrayne. Minfin. 2019. URL: <https://index.minfin.com.ua/labour/salary/average/>.
6. Minimaljna zarplata v Ukrajini. Minfin. 2019. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/>.
7. Prozhytkovyj minimum v Ukrajini 2019. Minfin. 2019. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/>.
8. V Ukrajini pidvyshhyvsja rozmir minimaljnoji pensiji. Ekonomichna pravda. 2019. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/07/1/649208/>.
9. Serednja pensija v Ukrajini zrosla na 66 ghrn. Hromadske. 2019. URL: <https://hromadske.ua/posts/serednya-pensiya-v-ukrayini-zrosla-na-66-grn-pensijnij-fond>.

10. Komunalka v Ukrajinu ta sviti: nedoplachujemo chy pereplachujemo? Maghdeburzjke pravo. 2018. URL: <https://mdp.org.ua/statti/komunalka-v-ukraini-ta-sviti-nedoplachuiemo-chy-pereplachuiemo/>.
11. Mynymal'naja zarplata v Rossyy vyrosla do 11280 rublej s 1 janvarja. CarjGhrad. 2019. URL: https://tsargrad.tv/news/minimalnaja-zarplata-v-rossii-vyrosla-do-11280-rublej-s-1-janvarja_177073.
12. Zarplaty v Rossyy. VisaSam. 2019. URL: <https://visasam.ru/russia/rabotavrf/zarplaty-v-rossii.html>.
13. Prozhytochnyj mynymum v 2019 ghodu po reghyonam Rossyy. Delovaja Zhyznj. 2019. URL: <http://bs-life.ru/makroekonomika/prozitochniy-minimum2019.html>.
14. Srednjaja pensyja v Rossyy v 2019 ghodu. Bankiros. 2019. URL: <https://bankiros.ru/wiki/term/srednaa-pensia-v-rossii>.
15. Stoymostj ZhKKh v raznykh stranakh. Sredits.ru. 2018. URL: <https://credits.ru/publications/218976/stoimost-zhkh-v-raznyh-stranah/>.
16. Roskoshj po-severokorejsky: chto znachyt zhytj boghato v Pkhenjjane. Stylj. 2016. URL: <https://style.rbc.ru/impressions/57597f119a7947df4d98b7d1>.
17. Pravda ly, chto zhytely KNDR poluchajut zarplatu mence 10 dollarov, a bolshynstvo yz nykh zhyvet vprogholodj? The question. 2016. URL: <https://thequestion.ru/questions/246159/pravda-li-chto-zhiteli-kndr-poluchayut-zarplatu-mence-10-dollarov-a-bolshinstvo-iz-nikh-zhivet-vprogolod>.
18. Pensyy v Juzhnoj y Severnoj Koree. VisaSam. URL: <https://visasam.ru/emigration/pension/pensiya-v-koree.html>.
19. Pensijni fondy u sviti. Nacionaljnyj bank Ukrajinu. URL: https://knpf.bank.gov.ua/uchasnykam/baza_znan/pensiini_fondy_u_sviti.html.

20. Sravnenye pensyonnykh system y ykh tipov: Rossyy, Ukrainy, Ghermanyu, Francyy, Nyderland, Avstryu, Ytalyu, Velykobrytanyu, SShA, Kanady. FinLiga. URL: <https://finliga.com/articles/765.html>.